

A technológiával segített fordítás alapvetései

Eszközök, módszerek, elszámolások

A Proford jelen ajánlása a fordítási munkafolyamatokban érintett felek (megrendelők, fordítóirodák és fordítók) számára egységes leírást tartalmaz a technológiával segített fordítások világában megszokott eszközökről, módszerekről és elszámolási módokról.

Tartalom

1	Fogalom meghatározások.....	2
1.1	Alapfogalmak	2
1.2	A fordítás mennyisége és a mennyiség mérése	3
1.3	Szegmens	3
1.4	Fordítómemória (TM).....	3
1.5	A fordítási munkafolyamat szakaszai	4
1.5.1	Előkészítés	4
1.5.2	Fordítás.....	4
1.5.3	Utómunkák	4
2	A hagyományos és a technológiával támogatott fordítás.....	4
2.1	A forrásanyag típusai.....	4
2.2	A forrásanyag feldolgozása	4
2.2.1	Átírási fordítás.....	5
2.2.2	Fordítástámogató szoftverrel végzett fordítás	5
2.3	A fordítástámogató szoftverrel végzett fordítás előnyei.....	5
2.4	A fordítástámogató szoftverrel végzett fordítás alkalmazási köre	6
2.5	A két fordítástípus alkalmazásának és elszámolásának összehasonlítása	6
2.5.1	Fordítástámogató szoftver esetén használt súlyozott szószám.....	7
2.5.2	Az elemzéssel létrehozott statisztikában olvasható számok és címkék jelentése (A különböző szoftverek fogalomhasználata eltérő.)	7
2.6	Tudnivalók a fordítástámogató szoftverekkel automatikusan lefordítható szövegrészekről.....	8
2.7	Csoportos fordítás	9
3	Szolgáltatási szintek és minőségi meghatározások	9
3.1	A fordítási szolgáltatások típusai	10
3.1.1	Normál minőség – TE	10
3.1.2	Üzletkritikus minőség – TEP.....	11
3.1.3	Normál minőség és külön célnyelvi ellenőrzés	12
3.1.4	Elfogadható minőség (T-only).....	12
3.1.5	Megértést segítő minőség	13
3.1.5.1	A gépi fordítás	13
3.1.5.2	Post-editálás	14
3.1.5.3	Minőségi elvárások.....	15

4	Díjszabás	15
4.1	Nyelvirányok.....	16
4.2	Az elszámolás módja	16
4.3	Ajánlások.....	16
4.4	Határidő	17
4.4.1	A fordítási teljesítmény.....	17

Fogalom meghatározások

A jelen ajánlásban alkalmazott fogalmak meghatározásai megfelelnek a fordításszolgáltatók által nyújtott minőségi szolgáltatások követelményrendszerét meghatározó **MSZ EN 15038:2006** szabvány fogalom meghatározásainak.

Alapfogalmak

- **célnyelvi ellenőr** (reviewer) – Az a személy, aki a célnyelvi ellenőrzést végzi.
- **lektorálás** (revise) – A fordítás meghatározott célokra való alkalmasságának vizsgálata a forrásnyelvi szöveg és a célnyelvi szöveg összehasonlításával, valamint helyesbítő intézkedések ajánlása.
- **lektor** (reviser) – Az a személy, aki lektorál.
- **forrásnyelv** (source language) – Az a nyelv, amelyen a forrásnyelvi szöveg íródott.
- **forrásnyelvi szöveg** (source text) – A lefordítandó szöveg.
- **célnyelv** (target language) – Az a nyelv, amelyre a forrásnyelvi szöveget fordítják.
- **célnyelvi szöveg** (target text) – A fordítási folyamat eredménye a célnyelven.
- **szövegtípusra vonatkozó konvenciók** (text type convention) – A szövegtípus esetén betartandó nyelvtani és terminológiai szabályok összessége.
- **fordítás** (translate) – A forrásnyelven adott információ írásbeli visszaadása a célnyelven.
- **fordításszolgáltató** [translation service provider (TSP); localization service provider (LSP)] – Fordítási szolgáltatásokat nyújtó személy vagy szervezet.
- **fordító** (translator) – A fordítást végző személy.
- **fordítástámogató szoftver** (CAT-tool) – A technológiával segített fordítás célszoftvere, amely az újrafelhasználás érdekében a fordítómemóriának nevezett adatbázisban elraktározza a kész fordítást, majd a későbbi fordítások folyamán az adatbázis tartalmának és a fordítandó szegmensnek az összehasonlításával egyezéseket keres.

A fordítás mennyisége és a mennyiség mérése

A fordítás munkafolyamatai során befektetett munka méréséhez a következő mértékegységek használata elterjedt:

- leütések száma (forrás- vagy célnyelvi)
 - leütés: a fordítás elkészítéséhez szükséges valamennyi íráselem (betűk, számok, szimbólumok, **szóközök**)
- karakterek száma (forrás- vagy célnyelvi)
 - karakter: a kinyomtatott, látható betű, szám, szimbólum stb.
- szavak száma (forrás- vagy célnyelvi)
 - szó: két szóköz közötti karaktersorozat
- sorok száma (forrás- vagy célnyelvi)
 - sor: legalább 50 karakter
- oldalak száma (forrás- vagy célnyelvi)
 - oldal: legalább 1500 karakter
- idő (fordítással eltöltött idő)
 - óra vagy 8 órás munkanap

Szegmens

A fordítási egység legtöbb esetben a mondat. A technológiával segített fordítás során a **szegmenst** nevezzük fordítási egységnek, amely általában egy-egy mondat, de eszköztől és beállítástól függően lehet akár egy bekezdés, vagy a szoftver által hibásan értelmezett mondatszakasz is.

Amikor a fordítástámogató eszköz szövegszerkesztőjében fordítunk, szegmensenként haladunk. Minden szegmens lefordítása után rögzíthetjük azt a fordítómemóriába.

Fordítómemória (TM)

A számítógéppel támogatott fordítás (CAT, Computer Aided Translation) eszköze a fordítástámogató szoftver, amely elektronikus szótárakat és elektronikus szövegtárakat, ún. fordítómemóriákat (TM, Translation Memory) kezel.

A fordítómemória tulajdonképpen mondatpárokat (szegmenspárokat) tárol: általában egy forrásnyelvi mondatot a célnyelvi mondatpárjával együtt, továbbá a mondatpár rögzítésének vagy módosításának körülményeit leíró paramétereket (rögzítés dátuma, fordító neve, fordítás státusza stb.).

A fordítás során a fordítástámogató szoftver összeveti a fordítómemória tartalmát az éppen fordítandó szegmenssel, és ha egy hasonló forrásnyelvi szegmenst talál, a szoftver felkínálja a korábban már lefordított mondatpárt a fordítónak.

A fordítástámogató szoftverek bonyolult nyelvi algoritmusokat használnak az egyezés vizsgálatára, így nemcsak teljes forrásnyelvi egyezés esetén tesznek javaslatot, hanem részleges egyezés (fuzzy match) esetén is ajánlhatnak fel fordítást. A részleges egyezés mértékét a programok százalékban

mérik. Általában beállítható egy küszöbérték, amely fölötti egyezésekre javaslatot várunk a szoftvertől.

A fordítási munkafolyamat szakaszai

A megrendelt fordítás végrehajtása 3 fő szakaszból áll: előkészítés, fordítás és utómunkák.

Előkészítés

Első lépésként a fordítandó szöveget a fordító számára kezelhető formára kell alakítani. Ha a fordítás fordítástámogató szoftverrel történik, akkor fordítandó anyagot a szoftver által kezelhető formátumú fájlakká kell alakítani, konvertálni. Ez sok fájltypus esetén lényegében automatikusan történik, míg bizonyos típusok (pl. PDF) esetén lényeges munkaterhet jelenthet. Nyomtatott dokumentumok digitalizálása további munkaigényt jelent.

Fordítástámogató szoftver alkalmazása esetén a fordítómemóriában már megtalálható szövegre járó kedvezmény csak a fenti előkészítő lépés után számolható el, mivel a fordítástámogató szoftver a szöveg elemzését (azaz a fordítómemória tartalmával történő előzetes összevetést) csak a szoftver számára értelmezhető formátumba alakítás után tudja elvégezni.

Fordítás

A fordítás lépéseiről „A fordítási szolgáltatások típusai” című rész tartalmaz részleteket.

Utómunkák

A fordítás után a fordítástámogató szoftver segítségével exportálni kell a lefordított szöveget a megrendelő igénye szerinti formátumba. A lefordított fájl formátumtól függően még tördelési hibákat tartalmazhat. Ezen hibák kijavítását nevezzük DTP (tördelés) szolgáltatásnak.

Ezt a lépést a szöveg további ellenőrzése követheti, amely elsősorban a végtermék (szoftver, kézikönyv stb.) hibamentességét és a fordított szöveg szöveggörnyezetbe való illeszkedését (kontextus összefüggéseit) garantálja (in context review).

A hagyományos és a technológiával támogatott fordítás

A forrásanyag típusai

A fordító és a megrendelő a fordítás megrendelésekor egyeztetni a forrás- és a célszöveg formátumát. A formátumok több szempont szerint is csoportosíthatók. A fordítandó anyag lehet:

- írott; vagy
- hangalapú.

Az anyag lehet digitalizált formában:

- szöveget tartalmazó fájl (pl. MS Word dokumentum, szövegfájl, PDF, valamely kiadványszerkesztő szoftverből mentett fájl, programkód stb.);
- hangot tartalmazó fájl (pl. hangfájl, videófájl stb.).

Illetve analóg formában:

- papírra nyomtatott dokumentum (könyv, nyomtatott dokumentum, kézirat stb.);
- adathordozóra rögzített hang, videó.

A forrásanyag feldolgozása

A forrásanyag fordítása a célnyelvre alapvetően két technikailag teljesen eltérő módon valósítható meg.

Átírásos fordítás

Ez a módszer bármely formátum esetén használható. A lényege, hogy a fordító a forrásanyagot olvasva/hallgatva/nézve a célszöveget leírja.

Fordítástámogató szoftverrel végzett fordítás

A fordítástámogató szoftverek olyan iparági célszoftverek, amelyek a fordítási feladat végrehajtásában érdekelt személyek (fordító, lektor és projektmenedzser) munkáját segítik. Ezen eszközök a digitális formában rendelkezésre álló szöveget feldolgozzák, majd szegmensenként haladva a következő alapvető funkciókat látják el:

- A szegmensek forrás- és célnyelvi változatát egymáshoz rendelve eltárolják a fordítómemóriában.
- Az aktuális szegmens fordításához segítséget nyújtanak a fordítónak oly módon, hogy a fordítómemóriában az adott forrásszegmenshez hasonló vagy azzal egyező szöveget keresnek, és ha találnak ilyet, azt megjelenítik. Ilyen találat hiányában eszköztől és beállítástól függően előfordulhat, hogy az eszköz gépi fordítással segíti a fordító munkáját.
- A szövegben található szavakat és kifejezéseket az eszköz megkeresi egy terminológiai adatbázisban, és az így talált terminológiát a fordító számára segítségképpen megjeleníti.
- A fordító bármikor rákereshet a fordítómemóriában arra, hogy egy adott szó vagy kifejezés szerepel-e a korábban lefordított szövegekben (konkordancia).

A fordítástámogató szoftverrel végzett fordítás előnyei

- Az eszközök kialakítása lehetővé teszi, hogy az ismétlődő szegmenseket tartalmazó szövegek fordítása gyorsabban történjen, ezáltal időt és költséget megtakarítva. Ez különösen igaz a frissített dokumentumok (pl. új verzióhoz kiadott kézikönyv) fordítása esetén. Előzmény nélküli fordítások esetén ez az előny nem feltétlenül jelentkezik, de ismétlődő megrendelések révén maximálisan kihasználhatók a technológia előnyei.
- A projektspecifikus terminológiai adatbázis révén biztosítható, hogy a fordításban a megfelelő szaknyelvet használja a fordító, akár a megrendelő saját szóhasználatát is figyelembe véve.
- Ezen eszközök lehetővé teszik, hogy ugyanazon az anyagon egyszerre több fordító/lektor dolgozzon egymással párhuzamosan oly módon, hogy munkájuk terminológiaiailag és stílusban konzisztens legyen (lásd: 0 Csoportos fordítás).
- Mivel ezek az eszközök általában beépített konvertáló programokkal rendelkeznek a leggyakrabban használt kiadványszerkesztő szoftverek formátumának kezeléséhez, így a fordítás elkészültekor a célnyelvi fájlok ugyanabban a szoftverben kezelhetők, és a fájlokban található formázások a fordítás során megőrződnek. Így a forrásnyelvi dokumentumban elvégzett tördelési és grafikus munka megőrződik a célnyelvi dokumentumban.
- Ezek az eszközök támogatják azokat a modern, címkézett szövegformátumokat (HTML, XML), amelyek fordítása a szövegbe ékelődő parancscímkék miatt a hagyományos szövegszerkesztőkben csak nehézkesen oldható meg.
- Mindemellett a fordítástámogató eszközök egyre több, a fordítás során előforduló automatizálható feladat elvégzésére alkalmasak, és számtalan szövegszerkesztési segítséget biztosítanak, hogy a fordító az emberi gondolkodást igénylő feladatokra hatékonyabban tudjon koncentrálni.

A fordítástámogató szoftverekről további részletek találhatóak pl. a következő weblapon: http://en.wikipedia.org/wiki/Computer-assisted_translation

A fordítástámogató szoftverrel végzett fordítás alkalmazási köre

A fordítástámogató szoftverrel való fordítás kizárólag olyan anyagok esetén alkalmazható, amelyek szövegszerkesztőben való megjelenítésre alkalmas digitális formátumú szöveggé alakíthatók. Bizonyos esetekben a forrásszöveg eleve ilyen formátumú (pl. MS Word dokumentumok), más formátumok ilyené alakíthatók megfelelő technológia felhasználásával (pl. PDF, nyomtatott könyv). Néhány esetben ilyen átalakításra nincs lehetőség (pl. kézzel írt vagy kis felbontással nyomtatott dokumentum).

A két fordítástípus alkalmazásának és elszámolásának összehasonlítása

A célnak jobban megfelelő fordítási módot a fordításszolgáltató a forrásanyag formátuma, tartalma és mérete alapján határozza meg. Azon formátumok esetén, amelyek nem alakíthatók, vagy csak igen nagy ráfordítással alakíthatók digitális formátumú szöveggé, általában az átírásos fordítás a célravezetőbb.

Az átírásos fordítás esetén az elvégzett munka mérőszáma általában a célnyelvi leütés, de lehet a forrásanyag oldalainak vagy sorainak a száma, illetve hanganyag esetén a lejátszási időtartam.

Az eleve digitális szöveggént kapott anyagok és a könnyedén ilyené alakítható anyagok esetén a fordítástámogató szoftverrel végzett fordítás a hatékonyabb.

A fordítástámogató szoftverrel végzett fordítás esetén általában a forrásnyelvi szószám az irányadó mérőszám. Ezt a fordítástámogató szoftverek elemző (analízis) funkciója adja meg, általában kategóriák szerint csoportosítva. Az egyes kategóriák azt mutatják, hogy a fordítómemóriában található mondatpárok alapján hány mondatban tud a szoftver segítséget nyújtani, és az a segítség milyen mértékű. A kategóriákat általában az egyezés mértékét jelző százalékos arányokkal kifejezett határértékekkel határozzák meg. A tipikus kategóriák a következők:

- **Context match** – Azon szegmensek, amelyek 100%-os, azaz teljes egyezést mutatnak a fordítómemóriában található valamely szegmensen, továbbá a lefordítandó és az azzal megegyező, fordítómemóriában levő szegmens kontextusa (környező szegmensek) is megegyezik a két szegmens esetében.
- **Repetitions** – Azon szegmensek, amelyek ugyanabban a formában többször is ismétlődnek a forrásszövegben.
- **100%** – Azon szegmensek, amelyek 100%-os, azaz teljes egyezést mutatnak a fordítómemóriában található valamely szegmensen, de a kontextusérték nem egyezik vagy hiányzik.
- **95% - 99%** – Azon szegmensek, amelyek legalább 95%-os egyezést mutatnak a fordítómemóriában található valamely szegmensen, de nem egyeznek meg teljes mértékben a fordítómemóriában található egyik szegmensen sem.
- **85% - 94%** – Azon szegmensek, amelyek 85% és 94% közötti egyezést mutatnak a fordítómemóriában található valamely szegmensen.
- **75% - 84%** – Azon szegmensek, amelyek 75% és 84% közötti egyezést mutatnak a fordítómemóriában található valamely szegmensen.
- **50% - 74%** – Azon szegmensek, amelyek 50% és 74% közötti egyezést mutatnak a fordítómemóriában található valamely szegmensen.
- **No Match** – Azon szegmensek, amelyekhez nem található legalább 50%-osan megegyező szegmens a fordítómemóriában.

Egyes fordítástámogató szoftverek lehetővé teszik egyszerre több fordítómemória felhasználását is, amelyeket a felhasználó fontossági sorrendbe tud állítani.

A fordítástámogató szoftver beállítástól függően az elemzett szöveg belső homogenitását is vizsgálhatja. Ekkor az elemzés során a szoftver szimulálja a fordítást, tehát a szövegben előre haladva egy dinamikusan bővülő virtuális fordítómemóriát épít a már elemzett szegmensekből. Ezt a virtuális fordítómemóriát az elemzéshez használt egyéb memóriá(k)hoz hasonlóan használja az elemzés során. Így az elemzés azt is kimutatja, ha a szövegben belső hasonlóságok vannak.

Fordítástámogató szoftver esetén használt súlyozott szószám

A fordítástámogató szoftverrel fordítható anyagok elszámolásához és a fordítói teljesítmény méréséhez is használt fogalom a súlyozott szószám. A fordítástámogató szoftver elemző (analízis) funkciója a fordítómemória (fordítómemóriák) tartalmának és a forrásszövegnek az összehasonlítása alapján, egyezési szintek szerint kategorizálva jeleníti meg a forrásszöveg szegmenseinek egyesített szószámát (c_i , ahol i a kategória indexszáma). Az egyes kategóriák szószámának összege adja a forrásanyag teljes szószámát:

$$\text{Teljes szószám} = \sum c_i$$

Az egyes kategóriákra a fordítástámogató szoftver által nyújtott segítséget figyelembe véve a fordításhoz szükséges munkát arányosító súlyok határozhatók meg (w_i). A súlyozott (vagy ekvivalens) szószámot az egyes kategóriákba eső szószámok és a kategóriákra meghatározott súlyok szorzatának az összege adja meg:

$$\text{Súlyozott szószám} = \sum w_i c_i$$

Az alkalmazandó súlyokra nincs érvényben általános előírás. A jelen dokumentum nem kíván a súlyokra vonatkozóan ajánlást adni. A kategóriák súlyozását a megrendelő és a fordító közötti megállapodásba kell belefoglalni. Az alábbi táblázat az egyes kategóriák jellemző súlyozását adja meg intervallumként:

Kategória	Jellemző legkisebb súly (%)	Jellemző legnagyobb súly (%)
Context match*	0	0
Repetitions	10	40
100%*	10	33
95% - 99%	15	50
85% - 94%	33	66
75% - 84%	40	100
50% - 75%	90	100
No Match	100	100

* Lásd a „0 Tudnivalók a fordítástámogató szoftverekkel automatikusan lefordítható szövegrészekről” című részt

Az elemzéssel létrehozott statisztikában olvasható számok és címkék jelentése (A különböző szoftverek fogalomhasználata eltérő.)

- **Counts:** A projektben (vagy az adott fájlban) levő szöveg terjedelmi adatai szegmensekben, szavakban, karakterekben és százalékban számolva.

- **Analysis:** Adatok arról, hogy a projektben [vagy a kijelölt fájl(ok)ban] levő szöveg szegmensei milyen arányban találhatók meg a projekthez rendelt fordítási memóriákban, illetve milyen arányban ismétlődnek. A táblázat a találatok, illetve az ismétlődések minősége (a nem pontosan ismétlődő szegmensek hasonlósági mértéke) szerint is bontva van.
- **All:** A vizsgált szöveg teljes terjedelme a szegmensek, szavak és a karakterek számával megadva. A százalékos érték itt mindig 100.
- **Repetition:** A teljes mértékben (100%-osan) ismétlődő szegmensek teljes terjedelme.
- **Not started:** Azon szegmensek forrásszövegének terjedelme, amelyeket a fordító még nem szerkesztett. Ezek a szegmensek többnyire üresek.
- **Pre-translated:** Azon szegmensek terjedelme, amelyek célnyelvi megfelelői a fordítómemóriából (fordítómemóriákból) – az előfordítási művelettel – már ki vannak töltve. Az ilyen szegmenseket általában még javítani kell.
- **Fragments:** Azon szegmensek terjedelme, amelyek célnyelvi megfelelői az úgynevezett töredékkeresés útján részben már ki vannak töltve.
- **Edited:** Azon szegmensek terjedelme, amelyeket a fordító már szerkesztett, de még nem tartalmaznak jóváhagyott fordítást.
- **Confirmed:** Azon szegmensek terjedelme, amelyek jóváhagyott fordítást tartalmaznak.
- **101% vagy Context match:** Azon szegmensek terjedelme, amelyek 100%-os találattal megtalálhatók a projekthez kapcsolt fordítási memóriá(k)ban, és a környezetük (pl. a megelőző és a következő szegmens) is megegyezik.
- **100%:** Azon szegmensek terjedelme, amelyek 100%-os találattal megtalálhatók a projekthez kapcsolt fordítómemóriában (fordítómemóriákból).
- **Format Change:** Azon szegmensek terjedelme, amelyek csak formázásbeli különbséget mutatnak az egyébként szövegszerűen 100%-ban megegyező fordítómemóriabeli szegmensekkel.
- **95-99%:** Azon szegmensek terjedelme, amelyek a projekthez kapcsolt fordítómemóriában (fordítómemóriákból) 95% és 99% közötti találati minőséggel találhatók meg.
- **85-94%:** Azon szegmensek terjedelme, amelyek a projekthez kapcsolt fordítómemóriában (fordítómemóriákból) 85% és 94% közötti találati minőséggel találhatók meg.
- **75-84%:** Azon szegmensek terjedelme, amelyek a projekthez kapcsolt fordítómemóriában (fordítómemóriákból) 75% és 84% közötti találati minőséggel találhatók meg.
- **50-74%:** Azon szegmensek terjedelme, amelyek a projekthez kapcsolt fordítómemóriában (fordítómemóriákból) 50% és 74% közötti találati minőséggel találhatók meg. Az ilyen találatokat a fordító általában nem használja fel.
- **No match:** Azon szegmensek terjedelme, amelyek a projekthez kapcsolt fordítómemóriában (fordítómemóriákból) nem találhatók meg (vagyis még hasonló szegmens sincs az adatbázisban).

Tudnivalók a fordítástámogató szoftverekkel automatikusan lefordítható szövegrészekről

A fordítástámogató szoftverek alkalmasak arra, hogy a 100%-ban egyező szegmenseket automatikusan lefordítsák, majd azokat akár le is zárják (így a fordító számára ezek a szegmensek nem jelentenek munkát). Az ilyen automatikus fordítás veszélyekkel jár, mivel ugyanaz a szegmens különböző szöveggörnyezetekben másképpen fordítandó.

E veszély kiküszöbölése céljából a 100%-ban megegyező szegmenseket bizonyos fordítástámogató szoftverek két csoportra bontják: a context match és a 100%-os találat kategóriáira. Mindkét kategóriába olyan szegmensek tartoznak, amelyek szövegszerűen 100%-ban megegyeznek a fordítómemóriában található valamely szegmennel. Azonban, ha a fordítástámogató szoftver erre képes, akkor egy-egy szegmens tárolásakor a benne foglalt szöveg mellett a szegmens környezetére (kontextusára) vonatkozó információt is ment a fordítómemóriába. Így egy 100%-os egyezést mutató szegmens esetén azt is vizsgálni tudja, hogy az adott szegmens kontextusa megegyezik-e a fordítómemóriában található szegmensével. Így megkülönbözteti a context match és a normál 100%-os találat kategóriáit.

A context match kategóriát a fordítás során általában nem szükséges újrafordítani, lektorálni. Az automatikus fordítás során az anyagok jelentős többségében a fordítási hibák kockázata elhanyagolható. Így ez a kategória nem ad többletmunkát a fordítónak, tehát a kategóriának a súlya 0, a súlyozott szószámba nem számít bele.

A 100%-os találat kategóriája esetén azonban nem mondható ki egyértelműen, hogy a fordítás során nem követ el hibát az automatikus fordítás. Így érdemes előre tisztázni megrendelő és a fordításszolgáltató között, hogy az ebbe a kategóriába tartozó szegmensek ellenőrzése a megrendelt munkafolyamat részét képezi-e. Ha nem, akkor ezt a kategóriát a context match kategóriával azonos módon kell számítani. Ha a munkafolyamatnak része a 100%-os találatok átnézése, akkor a fenti táblázatban feltüntetett súly szerint kell elszámolni a kategóriába tartozó szegmenseket.

Csoportos fordítás

Csoportos (kollaboratív) fordításon értjük azt, amikor egy hosszabb szöveget rövidebb részekre vágnak, és azt különböző fordítóknak és/vagy lektoroknak adják ki, majd a munka végeztével a szövegdarabokat ismét összeillesztik.

Hagyományos, szövegszerkesztőben történő fordítás esetén a fordítók nem látják egymás munkáját, nem tudják, a másik mit hogyan fordított. Ez a probléma terminológiai előkészítéssel részben ellensúlyozható.

Egyes fordítástámogató szoftverek támogatják a csoportos fordítást. Ebben az esetben a fordítástámogató szoftver alkalmazása nem csupán költséget takarít meg, hanem a fordítás minőségét is jelentősen javíthatja.

A csoportos munkavégzés során a fordítómemória és a terminológiai adatbázis központi szerveren tárolódik. Minden fordító ugyanazt a központi adatbázist éri el. A közösen használt szótárban és fordítómemóriában rögzítik terminológiai javaslataikat, illetve a lefordított mondatpárokat. Ezáltal:

- ha egy fordító olyan szegmenshez érkezik, amelyhez hasonló már szerepel a fordítómemóriában, beillesztheti a másik fordító fordítását;
- ha egy fordító szakkifejezést javasol, más fordítók is láthatják javaslatát;
- illetve arra is van mód, hogy a konkordancia (concordance) funkció révén ellenőrizzék a fordítók, más fordító esetleg már lefordított-e egy szót vagy kifejezést, így megőrizve a fordítás terminológiai konzisztenciáját.

Szolgáltatási szintek és minőségi meghatározások

Ennek a szakasznak a célja a fordítási szolgáltatások tényleges tartalmának meghatározása a mögöttes folyamatokon, valamint a mögöttes folyamatok során érvényesített minőségi követelményeken keresztül.

A fordítási szolgáltatások típusai

Az adott fordítási feladattól és a fordítandó dokumentum típusától függően egy, kettő vagy három nyelvi szakember vesz részt a fordítási folyamatban. A folyamatban részt vevő szakemberek száma és felkészültsége nyilvánvalóan meghatározza az árképzést, a munka minőségét és a projekt átfutási idejét.

Lehetséges szolgáltatástípusok:

1. **Normál minőség:** fordítás és másik szakember által végzett lektorálás („TE”, azaz „translation and editing”). Ez a szolgáltatás általában **jó minőséget jelent elfogadható áron**.
2. **Üzletkritikus minőség:** három különböző nyelvi szakember részvételével készített fordítás, lektorálás és célnyelvi ellenőrzés („TEP”, azaz „translation, editing and proof-reading”). Ez a szolgáltatás **kiváló minőséget jelent magasabb áron**. A célnyelvi ellenőrzés a folyamat külön lépése, amelyet a fordításszolgáltató általában nem a fordítási környezetben végez. Ez lehet valamilyen grafikai programban készült PDF-fájlok célnyelvi ellenőrzése, lokalizált szoftverek tesztelése vagy az azokból készített képernyőfelvételek célnyelvi ellenőrzése, lefordított weboldalak vagy sűgőfájlok végigkattintással történő kipróbálása stb. Emellett magában foglalhat egyéb speciális ellenőrzési lépéseket, mint például a terminológia egyeztetését is.
3. **Elfogadható minőség:** fordítás alapszintű célnyelvi ellenőrzéssel („T only”, azaz csak fordítás). Néhány meghatározott **alapvető minőségi** követelményt teljesítő, **alacsony áron kínált** szolgáltatás. A további minőségellenőrzést nem a fordításszolgáltató, hanem a megrendelő végzi el.
4. **Megértést segítő minőség:** gépi fordítás alapszintű lektorálással (MT + PE, Machine translation + Post editing). **Alacsony áron kínált szolgáltatás**, amely kizárólag azt a célt szolgálja, hogy a megrendelő egy, a célnyelven jól érthető, a **forrásszöveg megértését lehetővé tevő fordítást** kapjon. Jelen ajánlás kiadásának időpontjában a szerzők tudomása szerint a számítógép által létrehozott gépi fordítás magyarról vagy magyarra nem biztosít olyan minőségű eredményt, amely alkalmas lenne ennek a munkafolyamatnak a piaci értékesítésére. Azonban nemzetközi szinten, más nyelvek tekintetében már létezik ez a fajta szolgáltatás. Mivel a számítástechnikai kapacitás és a gépi fordításokat készítő szoftverek folyamatosan fejlődnek, nem zárható ki, hogy hamarosan a magyart érintő nyelvpárokon is elérhető lesz a célnak megfelelő gépi fordítás.

A következőkben a jelen ajánlás a fordítási szolgáltatások fenti négy különböző típusára vonatkozó minőségi követelményeket határozza meg.

Normál minőség – TE

A fordítási szolgáltatásoknak ez a típusa javasolt a **legtöbb olyan esetben, amikor a teljes dokumentum végleges változatának fordítása és végellenőrzése közvetlenül**, köztes folyamatok (pl. DTP, szoftver/sűgő összeállítása, HTML-/weblapszerkesztés) nélkül **elvégezhető**. Mivel a lektor el tudja végezni a dokumentum végleges változatának végellenőrzését, ilyen esetekben további célnyelvi ellenőrzés nélkül is jó minőség érhető el.

Gyakran azonban a dokumentum egyes részeinek fordítására külön kerül sor, amelyeket aztán a megrendelő állít össze, illetve előfordulhat az is, hogy a dokumentumokat csak részlegesen frissítik, ezért a lektor nem tudja elvégezni a teljes, összeállított dokumentum végellenőrzését. Ugyanez a helyzet, ha a lefordított szöveg még további lépéseken (például DTP-n, CMS-kompiláláson, HTML-szerkesztésen, illetve a grafikus felhasználói felülethez történő szoftverkompiláláson) megy keresztül, azaz a lektor nem tudja elvégezni a fájl végleges változatának végellenőrzését úgy, ahogyan az a felhasználó vagy a célközönség számára megjelenik majd. A végellenőrzés ekkor csak külön célnyelvi

ellenőrzés útján hajtható végre. Ilyen esetekben is a „normál minőségű” szolgáltatás ajánlott, amelyet külön végső célnyelvi ellenőrzési lépés követ, amint a végleges változat készen áll a végellenőrzésre.

Ennek megfelelően a „normál minőség” szintje a lektorálás segítségével, de különálló célnyelvi ellenőrzés nélkül elérhető minőségi szintet jelenti az alábbiakban leírtak szerint.

- **Teljesség:** minden fordítandó szöveg le van fordítva. Ha szükséges, akkor a szolgáltató a megrendelő segítségével határozza meg, hogy a szöveg mely részei fordítandók és melyek nem (pl. terméknevek).
- **Helyesség:** a fordítás a forrásdokumentumban vagy közvetlenül a megrendelő által biztosított referenciaanyagokban (pl. terminológialistában) található kontextus és információk, valamint a fordítótól a megrendelővel, annak termékeivel és tevékenységével kapcsolatos ésszerűen elvárható ismeretek figyelembe vételével a forrásszöveg legmegfelelőbb értelmezését tükrözi (pl. a megrendelő webhelyén könnyen elérhető információk alapján).
- **Szintaxis:** a fordítás helyesírási, központoszási és nyelvtani hibáktól mentes. A lefordított mondatokban szereplő számok, címkék és a szoftverek helyőrző elemei megfelelően szerepelnek, azonban a hozzájuk kapcsolódó nyelvtani környezet csak akkor módosítható megfelelően, ha a címkék/helyőrzők végleges értékkészletét az ügyfél pontosan megadja.
- **Helyi sajátosságok:** a fordítás megfelel a helyi nyelvhasználatnak és a célnyelv szerinti országban érvényes konvencióknak.
- **Terminológia:** a fordítás az adott ágazat/vállalat/termék sajátos szóhasználatát követi még akkor is, ha a megrendelő nem bocsát a fordításszolgáltató rendelkezésére terminológialistát. A terminológiai kutatómunkát az adott projektben szükséges módon kell elvégezni és tükröznie kell az adott ismeretanyagot. A háttéranyagokban (pl. terminológialistákban és fordítómemóriákban) felfedezett ellentmondásokat jelezni kell a megrendelő felé. A megrendelővel egyeztetett terminológiai módosításokat az újrahasonított szövegrészekben is érvényesíteni kell.
- **Stílusbeli preferenciák:** a lektorált fordítás tükrözi a megrendelő stílusra és hangvételre vonatkozó preferenciáit. Szó szerinti fordítás helyett a fordítás szükség esetén átfogalmazza vagy adaptálja az eredeti szöveget. A fordítás az eredeti szöveg nyelvi árnyalatait és részleteit a lehető legjobban tükrözi.
- **Szöveghosszra vonatkozó korlátozások:** a megrendelő által megadott szöveghosszra vonatkozó korlátozásokat a szolgáltató érvényesíti és ellenőrzi, így például a szoftver felhasználói felületén található karakterláncokat az utasításoknak megfelelően rövidíti.

Üzletkritikus minőség – TEP

Az üzleti szempontból kritikus fontosságú tartalmak végleges és teljes változataihoz „TEP” fordítási szolgáltatás ajánlott, különösen, de nem kizárólag a következő anyagok esetén:

- ügyfeleknek vagy végfelhasználóknak szánt prémium tartalom;
- értékesítéshez kapcsolódó kiegészítő anyagok (pl. termékismertető és webhelytartalmak);
- felhasználói felületek, termékdokumentációk, súgófájlok.

TEP munkafolyamat ajánlott akkor is, ha különösen speciális terminológia vagy koncepció használatára, valamint az adott szakterület szakértője által végrehajtott külön célnyelvi ellenőrzésre van szükség:

- fontos jogi és pénzügyi dokumentumok;
- összetett termékspecifikációs dokumentumok.

Ez a szolgáltatást minden esetben ajánlott az alábbi tartalomtípusok végleges, teljes változataihoz (még ha nem is üzletkritikus tartalmakról van szó), mert ezekben az esetekben külön célnyelvi ellenőrzésre van szükség:

- DTP-dokumentumok (InDesign, FrameMaker, QuarkXpress stb.);
- webes tartalmak;
- HTML/XML fájlokból (pl. CMS-rendszer segítségével) létrehozott dokumentumok;
- szoftverek grafikus felhasználói felülete és súgója.

Ennek eredményeként a lefordított szöveg a lehető legmegfelelőbb módon fog illeszkedni a végleges felhasználási környezethez. A kontextus hiányából fakadó esetleges korlátozásokat meg kell szüntetni, és a megrendelővel valamennyi kérdéses pontot tisztázni kell (kivéve, ha a megrendelő nem működik közre ebben).

Normál minőség és külön célnyelvi ellenőrzés

Ha a nyelvi tartalom fordítása **részletekben** történik, azaz például a teljes vállalati honlapot néhány hónap alatt, több különálló fordítási projekt keretében fordítja le a fordításszolgáltató, akkor az egyes projektekhez normál minőség (TE) alkalmazása, majd a teljes tartalom fordítását követően a végleges honlap teljes körű célnyelvi ellenőrzése (P) ajánlott, hiszen ezzel még a honlap beélesítése előtt biztosítható az üzletkritikus minőség.

Hasonlóképpen, ha egy szoftver vagy dokumentáció lokalizálása **több lépésben** zajlik, akkor csak úgy biztosítható az üzletkritikus minőség, ha az adott felhasználói felület, súgófájl és felhasználói dokumentáció célnyelvi ellenőrzése a teljes tartalom lefordítása után történik. A felhasználói felületen megjelenő karakterlánc helyes lefordítása sok esetben csak a súgó vagy a felhasználói dokumentáció fordítása közben vagy a lokalizált szoftverről készült képernyőfelvétel megküldését követően válik lehetségessé. Ilyen esetben az üzletkritikus minőség eléréséhez praktikus lehet normál minőségű szolgáltatást, majd az új szoftververzió megjelenése előtt végső tesztelést és célnyelvi ellenőrzést kérni.

A szoftverekben vagy üzleti/jogi dokumentumokban végrehajtott **kisebb frissítések** általában nem kívánják meg az üzletkritikus szint igénybe vételét.

Elfogadható minőség (T-only)

Ez a fordítási szolgáltatás akkor ajánlott, **ha a rendelkezésre álló idő rövidebb és/vagy a költségkeret szűkössége felülírja a minőségi követelményeket**. Az elfogadható minőség az alábbi felhasználási esetekben alkalmazható:

- korlátozott használatú vagy belső vállalati használatra szánt tartalmak;
- kutatási (nem publikációs vagy terjesztési) célú információk;
- kiterjedt dokumentációk, ahol a költség- és időtényező mindennél fontosabb;
- nem elsődleges fontosságú tartalmak, például szoftverek nem kritikus hibaüzenetei.

Ennél a szolgáltatásnál az alábbi minőségi követelmények teljesítését **garantálja a fordításszolgáltató**:

- **Teljesség:** minden fordítandó szöveg le van fordítva. Ha szükséges, akkor a szolgáltató a megrendelő segítségével határozza meg, hogy a szöveg mely részei fordítandók és melyek nem (pl. terméknevek).
- **Helyesség:** a fordítás a forrásdokumentumban vagy közvetlenül a megrendelő által biztosított referenciaanyagokban (pl. terminológialistában) található kontextus és információk alapján a forrásszöveg megalapozott értelmezését tükrözi.
- **Szintaxis:** a fordítás helyesírási, központozási és nyelvtani hibáktól mentes. A lefordított mondatokban szereplő számok, címkék és a szoftverek helyőrző elemei megfelelően szerepelnek, azonban a hozzájuk kapcsolódó nyelvtani környezet csak akkor módosítható megfelelően, ha a címkék/helyőrzők tényleges értékét az ügyfél pontosan megadja.
- **Helyi sajátosságok:** a fordítás megfelel a helyi nyelvhasználatnak és a célnyelv szerinti országban érvényes konvencióknak.

Ezen a szolgáltatási szinten a **megrendelő feladata** az alábbi problémátípusok azonosítása:

- **Többértelműség:** a forrásszöveg hiányzó információk miatt többféleképpen értelmezhető.
- **Pontatlanságok:** az ágazat/vállalat/termék sajátos szóhasználatától való eltérés, illetve bizonyos részletek vagy jelentésárnyalatok elvesztése.
- **Stílusbeli preferenciák:** a megrendelő más stílust vár el.

Amegrendelőtől kapott terminológialistákat és a stiláris útmutatókat a fordító legjobb tudása szerint követi.

Megértést segítő minőség

Számtalan olyan eset fordulhat elő, amikor egy idegen nyelven írt szöveget gyorsan, minimális költséggel kell lefordítani, kizárólag azzal a céllal, hogy főbb mondanivalója megérthető legyen, esetleg a pontosabb fordítást igénylő részek könnyen kiválaszthatók legyenek. A gépi fordítás a gyakori pontatlanságok és az egyébként akár emberinek is hangzó félrefordítások miatt nem felelnek meg ennek a kívánalomnak. Az elfogadható minőségű fordításra azonban nincs megfelelő költségkeret. Ez a minőségi szint ezt a problémát oldja meg, lehetővé téve, hogy a megrendelők olyan anyagokat is lefordíttassanak, amelyek lefordítására korábban a szűkös költségvetés miatt nem volt lehetőség. A megértést segítő minőség nyújtásához egy gépi fordítást biztosító szoftvereszközre és egy olyan szakemberre (ún. post-editorra) van szükség, aki a gépi fordítás logikáját átlátva ki tudja javítani a gépi fordítás legsúlyosabb, félreértéseket okozó hibáit.

A megértést segítő minőségű fordítások esetén a **fordításszolgáltató csak nagyon korlátozott tartalommal vagy egyáltalán nem tud garanciát vállalni** a munka minőségére. A megrendelőnek tisztában kell lennie azzal, hogy a **post-editinggel javított gépi fordítás** lényegesen több fordítási pontatlanságot és stílushibát tartalmazhat, mint bármelyik másik, fent említett kategória. A várható hibátípusokat, valamint a megrendelő követelményeit pontosan meg kell határozni az ilyen munka megkezdése előtt. Ezt a szolgáltatási szerződésben ajánlott rögzíteni. Továbbá javasolt próbamunkával tesztelni, hogy a post-editinggel szolgáltatatható minőség megfelel-e a megrendelő céljainak.

A gépi fordítás

A gépi fordítás olyan automatikus fordítási eljárás, amelynek során egy adott nyelvű szöveget számítástechnikai eszközök és szoftverek fordítanak le egy másik nyelvre.

A szövegek gépi fordítására ma már nagyszámban léteznek számítógépes programok, de ezek felhasználási területe még korlátozott. Elsősorban az alábbi esetekben lehetnek hasznosak:

- Ezen eszközök segítségével az idegen nyelvet egyáltalán nem beszélők a számukra érthetetlen szövegek fő tartalmi vázáról kaphatnak képet. Például az idegen nyelvű weblapok gyors, megértést segítő fordítása, elsősorban magáncélra.
- A fordítók is használhatják a gépi fordítást munkájuk felgyorsítása érdekében. Ez esetben a normál minőségnek megfelelő fordításról beszélünk, és a fordítást a fenti minőségi szintek leírása szerint további ellenőrző lépések követhetik. Ilyen segítséget már több, jelenleg is elérhető fordítástámogató szoftver kínál.
- A gépi fordítás egyre elterjedtebb alkalmazása, amikor a gyors áttekintés vagy kereshetőség érdekében nyersfordítást kell készíteni egy szövegről. Ehhez a gépi fordítást (MT) kézzel szerkeszti a post-editor. Ez a szakasz ezt az alkalmazási területet ismerteti.

A gépi fordítást nyújtó szoftverek típusai:

- **Szabályalapú** gépi fordítás (Rule Based Machine Translation, RBMT): A fordítás mechanizmusa beépített szótáron és nyelvtani szabályokon alapul. Az elemzési folyamat során a forrásnyelvi mondatokhoz egy belső reprezentációt (általában fastruktúrákat) rendelnek. A szöveg generálása ezen belső reprezentáció célnyelvi kifejtése. A fejlesztők hosszú évtizedekig az ilyen gépi fordító eszközöket fejlesztették, de a számítógépek kapacitásának növekedésével a statisztikai alapú rendszerekre helyeződött át a hangsúly.
- **Példaalapú** gépi fordítás (Example Based Machine Translation, EBMT): Alapja a fordítómemória, amelyben gyakran előforduló mondatokat és/vagy kifejezéseket tárolnak. A rendszer a fordítandó mondatához leghasonlóbb tárolt mondatokból rakja össze a lefordított mondatot.
- **Statisztikai** alapú gépi fordítás (Statistics Based Machine Translation, SBMT): A módszer statisztikai alapon, a rendszer tréninganyagát felhasználva választja ki a legvalószínűbbnek tűnő fordítást. A rendszer működéséhez egy beépített szövegtárhoz és egy fordítómemóriára van szükség. A rendszer pontossága arányban áll a két szövegtár méretével. Az algoritmus egyáltalán nem veszi figyelembe a nyelvtani sajátosságokat. Olyan nyelvpárok esetében, amelyek nyelvtani szerkezete hasonló, valamint amelyekhez elegendően nagy korpuszszöveg és kétnyelvű adatbázis áll rendelkezésre, ez a fajta gépi fordítás eredményesen alkalmazható. A magyar nyelv sajátosságai (elsősorban a szótövekhez kapcsolható morféma révén létrejövő szóalakok igen magas száma), valamint az elérhető kétnyelvű adatbázisok korlátozott mérete miatt magyarra ez a fajta gépi fordítás jelenleg még gyenge minőségű eredményt biztosít. Ez a módszer manapság igen népszerű. Ilyen gépi fordítás a Google által biztosított gépi fordítószoftver is.
- **Hibrid rendszerek:** A legújabb fejlesztések elsősorban a fenti három algoritmus egyesítését tűzték ki célul. A megfelelően integrált algoritmusok kiváló eredményt érhetnek el a ma még gyerekcipőben járó nyelvpárok esetén is, így például magyar nyelvre is olyan eszköz készülhet, amely alkalmas lesz a megértést segítő fordítások előállítására.

Post-editálás

Ez a művelet részben a fordításra, részben a lektorálásra hasonlít. Alapvető célja, hogy a gépi fordítás pontatlanságait kiszűrje és kijavítsa. Ennek megfelelően ez a művelet eddig nem létező szakismeretet igényel. A post-editing a hagyományos fordításnál gyorsabb haladást, nagyobb produktivitást, hatékonyságot tesz lehetővé.

A mindenkor kiváló minőségű munkára törekvő, tapasztalt fordítók, illetve lektorok sokszor nem képesek hatékonyan ellátni ezt a feladatot, mert túl sok energiát fektetnek a gépi fordítás stilisztikai hibáinak kijavítására. A hatékony post-editing egyik titka, hogy a szakember képes legyen egy kicsit a számítógép „agyával” gondolkodni, azaz értse azt az algoritmust, amely a fordítást előállítja. Így könnyen felismerheti és hatékonyabban javíthatja a szisztematikus hibákat. Emellett a post-editornak ügyelnie kell arra, hogy az egyébként, a többi szolgáltatás mércéjével mérve alacsony színvonalú fordítás pontosan azoknak a minőségi feltételeknek feleljen meg, amelyek ezen a szinten elvárhatók, és se nem többnek, se nem kevesebbnek.

Minőségi elvárások

A szoftverek általában arra még nem alkalmasak, hogy a gépi fordítás utólagos kézi szerkesztésével az emberi fordítással azonos minőségű fordítást gyorsabban állítsák elő. Tehát ettől a szolgáltatástípustól nem várható el, hogy a fordítási minőség elérje az elfogadható minőségi szintet. A gépi fordítást követő post-editing célja, hogy érthető, anyanyelvi szinten olvasható fordítást nyújtson. A szöveg stílusának, koherenciájának, konzisztenciájának és a mélyebb tartalmának célnyelvre való átültetése nem valósulhat meg maradéktalanul..

Magyarra vagy magyarról történő fordításhoz ma (2011-ben) még nem érhető el megfelelő gépi fordítószoftver. A fordítások jelentős többsége 70-80%-ban is különbözik egy tökéletesnek mondható humán fordítástól. Sok nyelven ez az arány már 50% alatt is lehet, így apróbb javításokkal ténylegesen elérhetők a megértést segítő minőségi szint elvárásai.

Ennél a szolgáltatásnál az alábbi minőségi követelmények teljesítését **ígérheti a fordítássl szolgáltató:**

- **Teljesség:** minden fordítandó szöveg le van fordítva. Ha szükséges, akkor a szolgáltató a megrendelő segítségével határozza meg, hogy a szöveg mely részei fordítandók és melyek nem (pl. terméknevek).
- **Helyesség:** a fordítás mentes a súlyos félfordításoktól.
- **Szintaxis:** a fordítás helyesírási, központosítási és nyelvtani hibáktól mentes. A lefordított mondatokban szereplő számok és címkék megfelelően szerepelnek.

Díjszabás

A fordítási díjszabás az adott fordítási szolgáltatás típusát és a munka elvégzéséhez szükséges ráfordítást tükrözi:

1. Fordítás lektorálással, forrásnyelvi szószám alapján („normál minőség”)
2. Fordítás lektorálással és külön célnyelvi ellenőrzés, forrásnyelvi szószám alapján („üzletkritikus minőség”)
3. Fordítás alapvető célnyelvi ellenőrzéssel, forrásnyelvi szószám alapján („elfogadható minőség”)
4. Az „üzletkritikus” célnyelvi ellenőrzés, a végleges DTP-s változat célnyelvi ellenőrzése PDF-ben, a kompilált sűgő vagy CMS-fájlok célnyelvi ellenőrzése, szoftverek felhasználói felületének tesztelése stb. külön, óradíjban, oldaldíjban vagy a fordítási díj bizonyos százalékában is felszámítható.
5. A megértést segítő minőség esetén a post-editing feladat munkaigénye leginkább óradíjban mérhető, de akad arra is példa, hogy ezt is a szöveg mennyisége alapján mérik.

A fordításszolgáltató a célnyelvi ellenőrzést általában külön számítja fel, ha az ahhoz szükséges munka mennyisége nem egyértelműen arányos a szószámmal, vagy ha a célnyelvi ellenőrzést a fordítástól függetlenül, a lefordított szoftver, súgófájl, InDesign dokumentum stb. létrehozását követően kell végrehajtani.

Nyelvirányok

A fordításért fizetendő díj függhet a megrendelt nyelvirány(ok)tól. Három alapvető fordítástípust különböztetünk meg:

- **magyar > idegen nyelv(ek)** – magyarról egy vagy több célnyelvre történő fordítás („kimenő jellegű”)
- **idegen nyelv > magyar**– valamilyen forrásnyelvről magyarra történő fordítás („bejövő jellegű”)
- **idegen nyelv > idegen nyelv(ek)**– valamilyen forrásnyelvről egy vagy több célnyelvre történő fordítás („átmenő jellegű”)

A fordításszolgáltatók a fenti kategóriákon belül is meghatározhatnak további bontásokat a nyelvek gyakorisága és a célország fordítóinak átlagdíja szerint.

Az elszámolás módja

- **input alapú** (a kapott fordítandó anyag mennyiségén alapul) – Jellemzően fordítástámogató szoftverek alkalmazása esetén. Az elszámolást általában befolyásolja a fordítástámogató szoftver által mért ismétlődések, szövegazonosságok száma.
- **output alapú** (az elvégzett munkán alapul) – Fizikailag (karakter, sor, oldal stb.) mérve a befektetett munkát.

Ajánlások

- A Proford a **forrásnyelvi elszámolást ajánlja**, mivel az átlátható a megrendelő számára. A fordításszolgáltató végleges árajánlatot tud adni, amely nem változik meg a fordítás elvégzése után.
- A Proford a **szószám alapján történő elszámolást ajánlja**. A mennyiségi egység kiválasztásánál a legfontosabb szempont, hogy az megfelelő pontossággal tükrözze a fordítandó anyag mennyiségét, jól definiálható legyen maga az egység, valamint a fordítástámogató szoftverek támogassák az adott egység számlálását. A szószám egyrészt eleget tesz ezeknek a feltételeknek, másrészt a nemzetközi piac is nagyrészt ezt az elszámolási egységet használja. A karakter- vagy leütésszámot is sok helyen használják, azonban a félreértések elkerülése érdekében minden esetben pontosan definiálni kell, hogy a szóközök beleértendők-e a mennyiségbe vagy sem.
- A Proford a **munkafolyamat alapú elszámolás** használatát ajánlja. A különböző munkafolyamatoktól elvárható minőségi szintet és alkalmazási kört A fordítási szolgáltatások típusai című fejezet részletesen tárgyalja. A fordítandó szöveg forrás- és célformátuma hatással van a fordítás elvégzéséhez szükséges munkaráfordításra. Számos formátum esetén szükség lehet előkészítési vagy utómunkákra. Emellett figyelembe kell venni, hogy a munkafolyamat bizonyos lépéseit nyelvpáronként, más lépéseket csak egyszer kell elvégezni.
- A Proford **ajánlja a projektszervezéssel járó extra terhek figyelembe vételét**. A munkafolyamat összetettsége a projekt szervezésével járó munkaterhelést is befolyásolja. A projektmenedzsment munkaigénye különösen magas kollaboratív munka és nem lineáris munkaszervezés esetén. A kollaboratív munka leírását lásd: 0 Csoportos fordítás. A nem

lineáris munkaszervezés alatt azt értjük, amikor a munkára kapott határidő nem teszi lehetővé a munkafolyamat egymást követő lépéseinek egymást követő végrehajtását. Így azokat egymással részben átfedve kell megszerveznie a projektmenedzsernek (pl. a lektorálás a fordítással párhuzamosan zajlik), ami a fordítandó anyag szétdarabolásával, majd összeillesztésével, valamint a résztvevő szakemberek munkájának pontos időzítésével valósítható meg.

Határidő

A Proford a határidő szempontjából a következők figyelembe vételét ajánlja szövegtípustól függően:

- fordítás: 1500–2500 forrás szó/ember/nap
- lektorálás: 3000–5000 forrás szó/ember/nap
- célnyelvi ellenőrzés: 4500–9000 forrás szó/ember/nap

A kollaboratív és nem lineáris munkaszervezés révén ezen mennyiségek többszöröse is elérhető. Ilyenkor azonban számolni kell a projektmenedzser munkaterhelésének növekedésével, illetve azzal, hogy a munka előkészítése és utómunkái sok esetben nem végezhetők párhuzamosan a fordítással, illetve a lektorálással.

A fordítási teljesítmény

A fordítási/lektorálási teljesítmény alatt az adott időegység alatt elkészült szöveg mennyiségét értjük.

A teljesítménynek számos tényezője van, de talán a legáltalánosabban figyelembe vehető tényezők: a fordító személye (tapasztalata, tudása), a szöveg jellege, valamint a két tényező korrelációja.

A fordítási teljesítmény nyilvánvaló hatással van a vállalható határidőre.

A fordító tapasztalata, sebessége valamint az adott témára vonatkozó szakértelme a fordítóválasztás témakörébe tartozik.

A szöveg jellegével kapcsolatban több alapvető tényező számottevően lassíthatja a munkát, és így csökkentheti az elvárható teljesítményt. Ezeket a tényezőket a fordítás megrendelésekor és a határidő megállapításakor, illetve ezzel összefüggésben a sürgősségi díj és a kollaboratív munka kapcsán figyelembe kell venni. Ezen tényezők a következők:

- **Szöveg összefüggősége, egységessége** – Gyorsabban fordítható egy összefüggő szöveg (jellemzően egy dokumentum, levél vagy könyv), mint a különálló szövegelemekből álló szöveg (jellemzően szoftver, PowerPoint bemutató)
- **Szöveg jellege** – Sok szöveg esetén elegendő a szöveg elsődleges jelentésének átültetése a célnyelvre. Azonban bizonyos (pl. marketingjellegű) szövegek esetén elengedhetetlen a szöveg mélyebb jelentéstartalmának átültetése a célnyelvre. Ez a fajta fordítás viszont időigényesebb.